

MOTIVNO-TEMATSKA RAVEN PRIPOVEDNE PROZE SLOVENSКИH IZSELJENCEV V AVSTRALIJI (RAZVOJNI PREMIIKI)

V pripovedni prozi avstralskih Slovencev je opazna težnja po oblikovanju motivno-tematskega kompleksa izseljenstva, ki je v svoji osnovni izkušnji le nekoliko moten s sicer vzporednimi, a drugovrstnimi problemi, s problemi ideološkega in političnega značaja. Osnovni motivi so: tujstvo oz. brezdomovinskost, nova, avstralska izkušnja, politično-ideološke napetosti in spori v času med II. svetovno vojno in po njej ter univerzalna življenjska empirija. Razvojni lok motivno-tematske ravni pripovedi iz korpusa kaže opazen premik k občečloveškim motivom in temam, ki so povezani s tudi pozitivno avstralsko izkušnjo.

In narrative prose by Australian Slovenes there is a noticeable tendency towards the formation of the emigrational motif-topical complex, which is in its basic experience only slightly disturbed by parallel, yet different kind of problems, i.e., the problems of ideological and political nature. The basic motifs are: the fact of being a foreigner or, rather, without a homeland; the new, Australian experience; political-ideological tensions and conflicts during and after World War II; and universal empirical problems of life. The developmental span of the motif-topical level of the narrative from the corpus shows a considerable shift towards the common human motifs and topics, related to the Australian experience, which was also a positive one.

0 Literatura slovenskih izseljencev v Avstraliji je številčno in literarnoumetniško omejen korpus. Še posebej to velja za pripovedno prozo, nastalo v tem prostoru. Ugotovitev izhaja iz primerjav, izvedenih znotraj samega »avstralskega« opusa, seveda pa prav tako tistih, ki v svoje interesno področje uvrščajo tudi kompleks literarnih del Slovencev, izseljenih v Severno in Južno Ameriko. Vzrokov za to situacijo je več, med njimi je najrelevantnejši tisti, ki je vezan na sam vzrok izseljevanja. Pomemben je iz dveh razlogov. Prvega lahko povezujemo z duhovno strukturo izseljencev, z globino njihove življenjske izkušnje in s spoznanjem o za mnoge skrajno krivičnem razlogu za izselitev, kar pride v poštev predvsem za pišočo slovensko emigracijo v obeh Amerikah, drugega pa z razlikami v interesni sferi izseljenih slovenskih prebivalcev npr. Argentine in Avstralije ter usmerjenostjo njihovega intelektualnega potenciala.

O duhovnem, umetniškem in literarnem življenju Slovencev, izseljenih v obe Ameriki, je bilo napisanih že več tehtnih razprav. Manj je bilo tovrstnega raziskovalnega navora namenjenega izseljencem v Avstraliji, še posebej njihovi pripovedni prozi. Opozoriti pa je potrebno, da prav v tem času nastaja v okviru SAZU obsežna raziskava slovenskega izseljenskega problema, ki bo zajela seveda tudi avstralske Slovence.

Slovenci so se v Avstralijo izseljevali že v letih 1947 do 1950, največji val pa so ti tokovi dosegli po l. 1950, nekako do l. 1960. Nadaljevalo se je izseljevanje tudi še kasneje, a v manjši meri (Čebulj-Sajko 1995: 53). Vzroki za emigracijo so bili različni,

v prvih povojnih letih je šlo za politično, po letu 1950 pa za ekonomsko emigracijo. Zaradi relativno velike razseljenosti je težko ugotoviti natančno število Slovencev, stalno naseljenih v Avstraliji. Nekatere ocene govorijo, da jih je približno 40000. B. Čebulj-Sajko navaja, da je najpomembnejši vzrok izseljevanja ekonomski, ob njem pa tudi neurejene družinske razmere, verižno emigriranje, poroka itn. (58).

1.0 Zaradi vsebine vzrokov izseljevanja je mogoče hipotetično trditi, da doživljajo slovenski izseljenci v Avstraliji najbolj prečiščeno varianto izseljenstva, in to zato, ker je njihova zaznamovanost s politično-vojaškimi, verskimi in ideološkimi spori med Slovenci manj pomembna. Takšno stanje v globalni zavesti izseljencev pa bi moralo imeti posledice tudi v duhovni sferi njihovega življenja in končno tudi v literarni praksi.

To pa bi pomenilo, da je njihova literatura manj trdno vezana na protosistemsko izhodišče, v katerem kot temeljna struktura utripa politično-ideološki kod, ki je zaznamoval življenje Slovencev med II. svetovno vojno in po njej.

1.1 V nadaljevanju bo moj interes namenjen dvema, med seboj povezanima vprašanjem. Prvo je: ali je pripovedna proza avstralskih Slovencev zaradi pretežno ekonomskih vzrokov emigriranja področje, kjer travma ogroženega krščanstva, povojnih pobojev ter politično-vojaške odločitve in opredelitve v času II. svetovne vojne ni pustila vidnejših posledic, in drugo: ali kaže motivno-tematska raven te proze razvoj od tipično izseljenskih problemov k splošno bivanjskim.

2 Celoten motivno-tematski kompleks literarnih del iz korpusa je pravzaprav težko zajeti. Zaradi velike oddaljenosti, zaradi slabše medsebojne povezanosti, predvsem pa zaradi specifičnih interesov ekonomske emigracije v Sloveniji niso dostopne vse publikacije, v katerih avstralski Slovenci objavljajo svoje prozne prispevke. A zanesti se je mogoče na to, da so besedila, ki jih hranijo NUK, SAZU in Izseljenska matica reprezentativna in zato dovolj pomemben vzorec za oblikovanja relevantnih zaključkov.

Med avstralskimi Slovenci je nastalo relativno malo pripovedne proze. V opaznem delu le-te, mislimo predvsem na zgodnejša dela, je mogoče ugotoviti morjansko paradigmo, princip torej, na katerem so nastale pripovedi, prilagojene okusu in receptivnim sposobnostim preprostega bralca. Njena podoba določa vse aspekte paradigmatičnosti in sintagmatičnosti posameznih besedil in se v svoji površinski strukturi kaže predvsem v preglednosti in jasnosti. Mogoče pa je v »avstralskem«¹ pripovednem opusu najti tudi pripovedi, katerih literarnoumetniška vrednost presega navedeni model.

Ob tem bi veljalo opozoriti na to, da je literatura v »nematičnem«² prostoru, če mislimo na tisto v obeh Amerikah in v Avstraliji, zaradi različnih vzrokov nastajala izolirano od literarnega dogajanja v domovini. Natančnejši pregled pripovedne proze avstralskih Slovencev pokaže, da literarno-umetniškega in duhovnega stika med posameznimi ustvarjalci prav tako ni bilo, kar pomeni, da je ta literarna produkcija v glavnem brez enotnih literarnih, estetskih in stilnih določnic in zato brez značilnosti stilne formacije.

3 Poseben problem predstavlja sintagma **tipična izseljenska problematika**. Problem zato, ker pričujoče besedilo zahteva njeno pomensko zožitev in preciznost do stopnje, ki bo imela konkretno funkcionalno vrednost. Različni avtorji, med njimi nekateri iz emigracije, razumejo namreč pod tem pojmom cel splet s slovenskim izseljenstvom sicer povezanih, a za problem izseljenstva kot takega v bistvu manj pomembnih sestavin. Naj kot primer navedem nekaj del planinske, potopisne in vojne literature, nastalih med slovenskimi izseljenci. Gre za besedila (V. Arko, Cerro Shaihueque, 1987; D. Bertoncelj, Moj zadnji planinski pohod s Tončkom Pangercem, 1955; J. Skvarča, Vzpon na Cerro Norte, 1967; T. Kovačič, Srečanje na Koreji, 1990 itn.), katerih poetika ne izhaja iz vnaprej predvidenih retrospektivnih zastranitev, v katerih bi naj bil pripovedni tok ustavljen in z njim dinamika zgodbe umirjena, in katerih »vsebina« bi bila od samega dogajanja pravzaprav močno oddaljena. Prav takšne miselne zastranitve npr. v povojne poboje na Slovenskem, uvedene v tok planinsko-alpinističnega dogajanja, zato opozarjajo na že kar travmatično obremenjenost dela izseljenske literature z ideološkimi, vojaškimi, verskimi in še kakšnimi spori in na res specifično razumevanje izseljenske problematike:

»Pogrelo me je.«

»Beži, beži. Tukaj ni bilo nobenih množičnih pobojev ne kraških jam. Premagance so odpeljali v vojaška taborišča in kasneje, ko so se razmere ustalile, so jih spuščali spet nazaj v Patagonijo. Ko so pripeljali Šajneka v Buenos Aires, ga je sprejel sam predsednik republike general Roca. Vrnjeni domobranci bi bili veseli, če bi zmagovalec z njimi tako človekoljubno ravnal« (Arko 1992: 23)

Tovrstno preigravanje politično-ideološkega koda oz. tovrsta kontaminacija s protosistemskim izhodiščem v pripovedih, ki zaradi svoje specifične poetike diskurzu pravzaprav niso naklonjene, njihova pripovedna sklenjenost in kompozicijska čvrstost izhajata namreč iz koncepta akcije, dokazujejo, da izseljenska travma in z njo »**tipična izseljenska problematika**« implicirata tudi preživeto kalvarijo medvojnega in povojnega časa.

Toda refleksija neposrednih udeležencev spora je le en vidik problema. Drugi je ta, ki loči izseljensko travmo na raven prvega in drugega razreda. Raven prvega razreda zapolnjujejo problem brezdomovnosti in tujstva, problem nepoznavanja jezika, kulturnih, etičnih in duhovnih posebnosti novega okolja, spoznanje odtrganosti iz naravnega okolja in utečenega življenja ter občutek vrženosti v neznano in nepoznano. Raven drugega razreda pa tvorijo izkušnje političnega, ideološkega in verskega značaja. Gre torej za dvoplastnost, ki pride do posebnega izraza šele takrat, ko mislimo na globalne razlike med slovenskimi izseljenci in ob tem upoštevamo predvsem strukturo izselitvenih vzrokov.

Navedeno lahko povzamemo z naslednjim: v pripovedni prozi slovenskih izseljencev je osnovni tematski kompleks izseljenstvo, opremljen z ustreznim in pričakovanim izseljenskim motivnim sklopom ter kontaminiran z motiviko, pripadajočo protosistemskemu izhodišču.

Podobno je tudi tematsko izhodišče pripovedne proze avstralskih Slovencev. Izhaja iz prvobitne emigrantske izkušnje in po večini ostaja v njenih mejah, kar pomeni, da je manj opazno obremenjeno z motiviko, vezano na slovensko pol-

preteklo zgodovino. Vzroki z tako stanje se nahajajo predvsem v že navedenih razlogih in pogojih izseljevanja ter socialni in duhovni strukturi izseljencev.

3.1 Preglednost pričujočega referata narekuje upoštevanje teoretične rešitve, ki je v slovenskem prostoru manj uporabljana. Mislim na t. i. dvoravninski koncept naratološke strukture, iz katerega se da izvesti tudi dihotomno ločevanje med motivom in funkcijo, sestavinama globalno sicer iste literarnoteoretične kategorije. Motiv razumemo kot prvino, ki deluje na višji ravni in pomeni nespremenljivko. Zaradi svoje narave je sestavina posebne sheme motivov, ki v dani obliki v nobenem od besedil ni udejanjena, a je kljub temu v vsakem od njih prisotna kot abstraktna kategorija, kot zgolj teoretična osnova za nastanek konkretnega pripovednega dela.

Funkcija je konkretizacija motiva skozi izbrani subjekt ali objekt. Kot taka je spremenljivka, ki dano možnost, skladno z vsakokratnimi potrebami besedila in specifičnim pripovedovalčevim konceptom, uresniči. Funkcija je zato opravljanje in izpolnjevanje določene naloge glede na vnaprej postavljen namen. Shema motivov je torej temeljna struktura motivno-tematske ravni literarnega(-ih) dela(-Ø), ki dobi svoj konkretni izraz in svojo materialnost na ravni zgodbe v t. i. funkcijski sintaksi.

Motiv je npr. politično-ideološki spor, iz njega izhajajoče funkcije pa povojni poboji, domobranstvo, pobeg v Avstrijo, zatočišče pri sorodnikih v Italiji itn.

Shemo motivov je potrebno ločiti od teme literarnega dela, ker je le-ta višja kategorija, spoznana večkrat pretežno intuitivno. Predstavlja v celoto oblikovano vsoto pomenov literarnega dela, grajeno in izgrajeno prav s pomočjo funkcijske sintakse in preko motivne sheme.

4.1 Motivno shemo v pripovedih iz korpusa oblikujejo predvsem štirje motivi: *izključenost* (brezdomovinskost), *doživljanje* Avstralije, politično-ideološki *spor* v času med II. svetovno vojno in po njej ter *vklučenost* v novo okolje. Gre za poseben, slovenski izseljenski model, ki povezuje univerzalno z avtentičnim doživetjem stare in nove domovine skozi prizmo narodne in nacionalne, politične in ideološke pa tudi obče človeške odtujenosti in vključenosti. Takšna je globinska struktura motivno tematske ravni besedil in izhodišče za rast njihove teme, za nastanek posebne oblikovanosti idejno-racionalnih in afektivno-emocionalnih sestavin, združenih v vsebini literarnega dela in preko njegove semantične ravni posredovanih bralcu.

Percepcija izseljenca, usmerjena k novemu svetu in vezana na staro izkušnjo ter posredovana skozi motivno konfiguracijo pripovedne proze avstralskih Slovencev, poteka v treh stopnjah, in sicer:

- izključenost iz Slovenije in brezdomovinskost,
- doživljanje Avstralije,
- ideološki in politični spor,
- vključenost v nove materialne možnosti in novo duhovno-zgodovinsko paradigmo

ter pomeni hkrati tudi razvojni premik na motivno-tematski ravni.

Tematika te proze je sinkretična. V njej namreč obstajajo sestavine domoljubne, ljubezenske, politične, ideološke in moralno-etične narave, pa tudi tiste, ki izhajajo iz problema neprilagojenosti novemu načinu življenja, novim delovnim navadam, novim delovnim in življenjskim pogojem itn. Večina pripovedi je zato prostor svojevrsnega odsevanja vseh naštetih tem in le redke med njimi oblikujejo en sam in prečiščen pomen.

Ena takih je kratka pripoved Ivanke Škof *Visoko v bregu*, v kateri je pripovedovalčeva optika usmerjena k izseljencu, ki potem, ko se po petintridesetih letih vrne domov, spozna, da domovina ni, kar si je ves čas svojega izseljenstva predstavljal, ki spozna, da se je odtujil tistemu, kar ga je kot bivanjska kategorija napolnjevalo z voljo in močjo ves čas njegovega izseljenstva. Vrnitev, opremljena s spomini na mamo in očeta, na ples s Tončko itn., je v pripovedi poglobljena v temo totalne brezdomovinskosti in odtujenosti.

Sicer pa je ta pripoved zgled za del »avstralske« pripovedne proze. Po svoji kratkosti, kompozicijski enostavnosti in fabulativni neizdelanosti pomeni namreč enega mnogih »pisateljskih« poskusov, ki svoje vrednosti niso dosegli na literarnoumetniškem in estetskem področju, pač pa so predvsem avtentičen in prepričljiv dokaz izseljenčeve samorefleksije.

Zaradi obsega in odprtosti v širši prostor izseljenskega vprašanja, ki omogočata tudi rast epske širine, sta zanimivi pripovedi *Barbara*, Cilke Žagar in *Možje s Snowyja*, Ivana Kobala.

Žagarjeva je za zunajliterarno izhodišče svoje, v 30 poglavij razdeljene pripovedi, uporabila Slovence v Lindenu. V to osnovo je skladno s potrebami zgodbe vključevala tudi dogodke iz drugih krajev Avstralije pa tudi Slovenije.

Motivna shema izhaja iz navedene »avstralske« paradigme in kaže na ravni svoje uresničitve presenetljivo pestro podobo. Funkcijski kompleks pa omogoča široko in poglobljeno temo pripovedi. Obsega življenje avstralskih Slovencev in upošteva pri tem njihovo vraščenost v novo okolje na eni strani pa zaznamovanost s tujstvom na drugi ter njihovo vpetost v tradicionalne, a tudi sodobne življenjske okoliščine. Te so razpete med še konvencionalno pojmovanje družine, ljubezni, vere itn. ter v že sodobno in svobodno razumevanje spolnosti, otrokovih pravic, novega sveta in lastnega položaja v njem. Predvsem to zadnje je zanimiva lastnost, ki pripoved ob še nekaterih drugih loči od »klasičnega« pojmovanja tujstva. Seveda gre tudi v tem primeru za avtentično doživetje tujine, vendar ločeno od pozicije odtujenosti, kot jo je izražala starejša generacija (Detela 1991: 487).

Podoben oziroma še močnejše izražen nov odnos do tujstva je značilen za Kobalovo pripoved *Možje s Snowyja*. Njeno izhodišče je gradnja velikega energetskega sistema v avstralskih Snežnih gorah. Gre za delo, katerega avtor se je osredotočil na čas, ko je Avstralija tudi s pomočjo priseljencev postala moderna država, na čas, ko se je dalo dobiti dobro plačano delo, a ko so bile pomembne vrednote tudi solidarnost, prijateljstvo ter ohranjanje slovenske narodne in kulturne samobitnosti.

Vidna ustvarjalka je prav tako Neva Rudolf, avtorica kratkih pripovedi, zbranih v knjigi *Čisto malo ljubezni*. Razločevalno znamenje njenega pisateljskega pristopa

je predvsem uporaba lirskih stilnih postopkov, s katerimi se na posebno senzibilen in subtilen način približuje problemu izseljenstva. Razume, še bolj pa čuti ga kot razpetost med idiličnim domačijskim svetom in brezosebno tujino, s katero pa je mogoče kljub vsemu in za ceno hudega bivanjskega napora navezati stik, ki pomeni znosnost v preživljanju vsakdanjosti novega sveta.

4.2 Najbolj izrazito podobo dobi motivno-tematska raven z izločitvijo osnovnih sestavin, tj. s konkretizacijo posameznih motivov skozi izbrani subjekt in objekt. Naš nadaljnji interes naj bo zato namenjen k registru funkcij. Med njimi so za potrebe pričujočega besedila izbrane seveda le nekatere najzanimivejše oziroma tiste, ki so glede na opus slovenske izseljenske literature tipološka značilnost.

Motiv *izključenost* (brezdomovinskost) je v besedilih iz korpusa posredovan skozi funkcijo (ženske) rute, slovenskega kluba, šolskega, verskega in kulturnega dela, skozi funkcijo spoznati dekle/nevesto Slovenko, prihoda v Avstralijo, kraške pokrajine, matere, marelice, osebnih imen, skrinje, osamljenosti, odtujenosti med najbližjimi, Cankarja itn.

Močno produktiven je motiv *doživljanje* Avstralije, in sicer kot funkcija pogreba, ukročene reke, vraščenosti v okolje, mesta Linden, odnosov med Slovenci in Jugoslovani, volitev, avstralskega državljanstva, odnosa med priseljenci in Avstralci, večkulturnosti, preprirov znotraj slovenskih klubov, landroverja, ambasade, avstralskega domoljubja, evkaliptusa itd.

Motiv ideološki in politični *spor* je posredovan predvsem skozi naslednje funkcije: študent teologije in partizansko gibanje, sestra, ki je ljubica nemškega oficirja, poveljni poboji, odnos partizani : domobranci, »cerkev«, ki dela tudi napake, sprava v Rogu, dachauski procesi, Gotenica, iz učbenika iztrgana Titova slika, škof Rožman itn.

Pomemben je tudi motiv *vključenosti*, funkcijsko izražen kot smrt, spoštovanje do mrtvih, obiskovanje grobov, molitev, otrokove pravice, minljivost življenja, tradicionalno pojmovanje starševstva, pedofilija, nedolžnost, ženska, kontracepcija, splav, nezakonska hčerka, bivanjska sreča itd. Znotraj tega kompleksa je potrebno zaradi pogostosti pojavljanja izločiti funkcijsko plast *ljubezen*, konkretno oblikovano v funkcije: neizživeta ljubezenska izkušnja, prva ljubezen, »ljubezen« iz hvaležnosti, ločitev, poroka brez ljubezni itd.

Iz kvantitativnega merila izhajajoča medsebojna primerjava navedenega registra dokazuje dvoje: prvič, da sta vidno zastopana motiva vključenost v nove življenjske pogoje ter doživljanje specifično avstralskega sveta, in drugič, da je motiv ideološko-političen spor sicer opazen, a manj pogost, kot ostali trije. Njegovo pojavljanje v besedilih navadno tudi ne povzroča pretresov, katerih nujna posledica bi bil premik v tendencioznost.

Posamezne funkcije delujejo v več besedilih. Tako je funkcijo *spoznati dekle/nevesto Slovenko* moč najti v *Barbari C. Žagar* in v pripovedi I. Kobala *Možje s Snowyja*. Pripovedovalec v drugem besedilu npr. ugotavlja, kako so slovenska dekleta iz prve skupine priseljencev pošla kakor »redki kovanci« in kako čaka na drugo skupino dolga vrsta mladih mož. Funkcijo *slovensko prijateljstvo* najdemo v *Bar-*

bari in v zbirki *Čisto malo ljubezni* N. Rudolf, funkcijo *evkaliptus* v *Možje s Snowyja* in pripovedih N. Rudolf, prav tako tudi funkcijo *večkulturnost*, *povojni poboji* itn. Tako n. pr. so partizani v Kočevskem Rogu pobili Mihovo družino (Žagar 1995: 31), »pripadniki zmagovite osvobodilne fronte« pa vrnjene domobrance in »na tisoče jih je izginilo v množičnih grobovih in jamah, ki so značilne za Slovenijo.« (Kobal 1993: 27)

5.0 Za slovensko izseljensko literaturo moramo ugotoviti, da je večkrat vezana na protosistemsko izhodišče. Zato je za opazno število besedil značilno namerno razgaljanje političnega, ideološkega in moralnega koda, komuniciranje s povojnim političnim sistemom in njegovo prenašanje v lastno motivno in tematsko konfiguracijo. Ob tem se zdi vredno opozoriti, da nekateri pripovedniki svojo percepcijo selekcionirajo, skladno s svojo preteklo življenjsko izkušnjo. Negativna kritika povojnega življenja v Jugoslaviji in Sloveniji dobi tako tudi ontološko razsežnost.

Po analizi pripovednega opusa Slovencev v Avstraliji pa je mogoče reči troje:

a) Prenašanje pretekle izkušnje v »sodobni čas« je v slovenski izseljenski literaturi zanimiv, četudi obremenjen dialog, ki pravzaprav odlično razkriva predvsem občutek strahotne, za nekatere celo pogubne krivice. Nekaj podobnega lahko ugotovimo tudi upoštevaje zgolj »avstralsko« pripovedno prozo, vendar v opazno omejenem obsegu. To pa pomeni, da je ta segment toposa slovenske izseljenske literature v pripovedih, nastalih med avstralskimi Slovenci, manj obsežen. Belogardistična povojna izkušnja, prenesena iz protosistema v sodobnost, je namreč manj izrazita sestavina novega literarnega sistema. Pripovedna proza avstralskih Slovencev sicer je zaznamovana s politično-ideološkimi in verskimi spori med Slovenci, vendar ne do stopnje, ki bi primaren izseljenski položaj obremenjevala do njegove težje prepoznavnosti.

b) Motivno-tematska raven pripovedi kaže, če upoštevamo razvojni lok od zbirke *Čisto malo ljubezni*, ki je izšla l. 1958 do pripovedi *Barbara* (1995), premik k nekoliko splošnejši tematiki, povezani s tudi pozitivno avstralsko izkušnjo. Tvrstne motivno-tematske posege najdemo sicer že pri N. Rudolf, npr. v kratki prozi *Bush*, vendar še ne toliko izrazito, da bi jih mogli razumeti kot tipološko oznako.

c) Analizirana literarna dela so literarnoumetniško, stilno in estetsko omejen korpus, vendar vreden premisleka. V njih je namreč oblikovan relativno dovolj prečiščen motivno-tematski kompleks izseljenstva, v svoji osnovni izkušnji manj moten s sicer vzporednimi, a drugovrstnimi problemi. Seveda pa bo dokončno sodbo o tem dala analiza motivno-tematske ravni celotnega literarnega opusa, nastalega med slovenskimi izseljenci.

VIRI IN LITERATURA

Avstralski Slovenec.

ČEBUL SAJKO, Breda, 1995: Vzroki za izselitev. *Dve domovini* VI.

DETELA, Lev, 1991: Pregled slovenske zdomske književnosti. *Dialogi* XXVII/7.

– – 1991: Pregled slovenske zdomske književnosti. *NR* 17.

- HLIŠ THIRION, Danijela, 1985: *Zbežati v preteklost*. Zbornik avstralskih Slovencev. Sidney: SALUK.
- KOBAL, Ivan, 1993: *Možje s Snowyja*. Gorica: Mohorjeva družba.
- KOS, Janko, 1983: *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: DZS.
- MAVER, Igor, 1992: *Slovene Immigrant Literature in the Postmodern World: The Rise of Multiculturalism and Multi-ethnicity in Australia, the United States of America and Canada. Dve domovini*. Razprave o izseljenstvu 2–3. Ljubljana: Inštitut za izseljenstvo ZRC SAZU.
- POGAČNIK, Jože, 1972: *Zgodovina slovenskega slovstva VIII*. Maribor: Obzorja.
- RUDOLF, Neva, 1958: *Čisto malo ljubezni*. Avstralske črtice. Buenos Aires: Slovenska katoliška akcija.
- SUŠA, Barbara, 1990: *Književnost Slovencev v Avstraliji* (mag. naloga). Ljubljana.
- ŠKOF, Ivanka, 1985: *Visoko v bregu*. Zbornik avstralskih Slovencev. Sidney: SALUK.
- Pod južnim križem*, 1992. Ur. Zora Tavčar. Celje: Mohorjeva družba.
- URBANČIČ, Ljenko, 1991: *Srečanja, portreti, dejanja*. Ljubljana: Založba M&M.
- ŽAGAR, Cilka, 1995: *Barbara*. Celje: Mohorjeva družba.
- ŽITNIK, Janja, 1993: *Literarnozgodovinske raziskave slovenske izseljenske književnosti. Dve domovini IV*.
- ŽOHAR, Jože, 1991: *Mati. Dialogi XXVII/7*.
- – 1991: *Zemlja. Dialogi XXVII/7*.
- – 1991: *Valovanje. Dialogi XXVII/7*.

SUMMARY

The motif outline of the narratives written by Slovene emigrants in Australia consists mainly of four motifs: the fact of being a foreigner or, rather, without a homeland; the new, Australian experience; political-ideological tensions and conflicts during and after World War II; and universal empirical problems of life. This involves a special, Slovene emigrant model, determining the authentic experience of the new and old homelands through the prism of national, political, and ideological, as well as general human problems. The developmental span of the motif-topical level of the narrative from the corpus shows a considerable shift towards common human motifs and topics, related to the Australian experience, which was also a positive one. These kinds of motif-topical forays can be found in Neva Rudolf's work, e.g., in her short prose »Bush« (*Just a Tiny Bit of Love*, 1958), but not to the extent that they could be considered a typological feature of her narrative. They became more prominent in the narratives *The Men from Snowy* (1993) by Ivan Kobal and *Barbara* (1995) by Cilka Žagar.

Although narrative prose by Australian Slovenes is marked by political and ideological conflicts among Slovenes, this is not to the extent that would burden the primary emigrant experience to the point beyond recognition. The literary works that have been analysed represent an artistically, stylistically, aesthetically, and spiritually limited, but nevertheless interesting opus, primarily because in its basic experience it is disturbed to a lesser extent by parallel, yet different, i.e., ideological and political, problems.